

2.10.2020

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Valtiovarainministeriön asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräiden tietojenluovutussäännösten muuttamisesta (HE 133/2020 vp)

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan eräiden tietojenluovutussäännösten muuttamisesta (HE 133/2020 vp). Valtiovarainministeriö on tarkastellut esitystä julkisen hallinnon tiedonhallinnan, erityisesti julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019), jatkossa *tiedonhallintalaki*, ja digitaalisten palvelujen näkökulmasta. Valtiovarainministeriö on myös antanut lausunnon hallituksen esityksen luonnoksesta esityksen valmisteluvaiheessa 24.1.2020.

Valtiovarainministeriö esittää lausuntonaan seuraavaa.

1 Laki Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä (*metsätietolaki*)

Esityksessä todetaan metsätietojärjestelmän osalta, että muille kuin viranomaisille eli yksityisille tahoille tehtäviä henkilötietojen luovutuksia ei ole tarkoituksenmukaista erotella sen mukaan, onko kyseessä luovutus rajapinnan avulla vai katseluyhteyden avaaminen (s.10). Tämän osalta valtiovarainministeriö huomauttaa, että katseluyhteyden toteuttaminen yksityisille tarkoittaa käytännössä viranomaisen tuottamaa tietopalvelua yleisessä tietoverkossa. Toisin sanoen kyseessä on digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019), jäljempänä *digipalvelulaki*, soveltamisalaan kuuluva yleisölle tarjottava digitaalinen palvelu. Yleisöllä tarkoitetaan viranomaisen organisaation ulkopuolisia hallinnon asiakkaita, ja palvelua voidaan tarjota joko ennalta rajatulle tai rajoittamattomalle joukolla. Tältä osin lakiehdotuksen käsittelyssä tulisi arvioida digipalvelulain merkitys nyt käsiteltävänä olevan metsätietolain ja metsätietojärjestelmän yleisölle tarjottavan tietopalvelun kannalta. Valtiovarainministeriö myös selventää, että puolestaan tekninen rajapinta ei ole digipalvelulain mukainen digitaalinen palvelu.

Esityksessä myös ehdotetaan säädettävän poikkeuksesta suhteessa tiedonhallintalain 24 §:ään koskien teknisen rajapinnan avulla tapahtuvaa tietojen luovuttamista muille kuin viranomaisille (metsätietolakiehdotuksen 13 a §:n 2 momentti). Tiedonhallintalaki on yleislaki koskien viranomaisten tiedonhallintaa. Tiedonhallintalain yhtenä tavoitteena on ollut säätää yhtenäisesti ja kattavasti tietyistä sähköisistä tietojenluovutustavoista. Tiedonhallintalain 24 § mahdollistaa teknisen rajapinnan kautta tietojen luovuttamisen myös hallinnon ul-

kopuolelle, esimerkiksi yksityisille yrityksille, pykälässä säädettyjen edellytysten täyttyessä ja viranomaisen niin harkitessa tietojen luovutustavan tarkoituksenmukaiseksi.

Lähtökohtaisesti mitään erityislainsäädäntöä ei siis tarvita, jos tietoja voidaan antaa muualla laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden perusteella ja jos luovutuksen saajalla on oikeus käsitellä henkilötietoja. Tiedonhallintalain 24 §:ssä säädetty edellytykset rajapinnan avaamiselle ovat samat yleiset mainitun lain 22 §:ssä säädetty edellytykset, jotka tulee toteuttaa myös viranomaisten välisessä tietojen luovutuksessa teknisten rajapintojen avulla. Tiedonhallintalaissa säädettyjen teknistä rajapinnan avaamista koskevien vaatimusten tarkoituksena on varmistaa osaltaan, että luovutettaessa tietoja viranomaisen rekisteristä, toteutuu yleisen tietosuojasetuksen vaatimus sisänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta. Tiedonhallintalaissa on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella tällaisista riittävistä suojatoimista tietojen luovutuksen osalta (PeVL 73/2018 vp).

Metsätietolakiehdotuksen erityissääntelyä suhteessa tiedonhallintalain 24 §:ään perustellaan yrityksiin kohdistuvilla taloudellisilla vaikutuksilla (s.10–12), joita syntyisi, jos rajapintojen avaamisen yhteydessä edellytettäisiin, että teknisesti varmistetaan luovutettavien tietojen tapauskohtainen tarpeellisuus tai välttämättömyys tietoja saavan toimijan tehtävien hoitamiseksi, jos luovutettavat tiedot ovat henkilötietoja tai salassa pidettäviä tietoja (tiedonhallintalain 22 §:n 2 momentti). Ensinnäkin valtiovarainministeriö huomauttaa, että kyseinen vaatimus on lähtökohtaisesti määritelty siten, että se kohdistuu ainoastaan tilanteisiin, joissa luovutus kohdistuu *henkilötietoihin tai salassa pidettäviin tietoihin*. Lisäedellytystä ei ole muissa tietojenluovutustilanteissa. Toiseksi valtiovarainministeriö huomauttaa, että *vaatimus on määritelty tekniikkaneutraalisti* siten, että se jättää viranomaiselle harkinnanvaraa tarkoituksenmukaisen kontrollimenettelyn määrittelyssä luovutettaessa tietoja rajapintojen avulla. Keskeistä vaatimuksen teknisessä toteuttamisessa on kuitenkin se, että tiedot saavan toimijan tietojärjestelmän on tehtävä jokaisen tietojenluovutuksen osalta tekninen tietopyyntö (ts. kontrolli) luovuttavalle tietojärjestelmälle, jos asiankäsittelyt perustuvat siihen, että asiakassuhde ja tiedonsaantitarve ovat määräaikaaisia. Tapauskohtainen arviointi voi tapahtua esimerkiksi siten, että tiedot luovuttava tietojärjestelmä tunnistaa asiakkaiden tiedoissa olevat muutokset ja välittää ne edelleen automaattisesti tiedot vastaanottaviin järjestelmiin. Tämän vaatimuksen tarkoituksena on varmistaa se, ettei rajapintojen kautta tapahtuva luovutus jatkuisi tilanteissa, joissa ei ole enää olemassa perustetta saada ja käsitellä tietoja.

Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan valiokunnan tulisi harkita metsätietolakiehdotuksen sähköistä tietojenluovutustapaa koskevaa sääntelyä sen suhteen, että onko tosiasiallisia perusteita poiketa tiedonhallintalaissa säädetystä.

Metsätietolakiehdotuksen 13 d §:ssä säädetään tietojen luovutuksesta teknisen rajapinnan avulla ja katseluyhteyden avaamisesta viranomaiselle tai julkista hallintotehtävää hoitavalle. Pykälä vaikuttaa sisältävän lähinnä viittaus-säännöksen tiedonhallintalakiin sekä lakiehdotuksen sisällä 13 §:ään. Sääntelyn selkeyden vuoksi valtiovarainministeriö kehottaa arvioimaan, onko kyseiselle pykälälle tosiasiallista tarvetta.

2 Metsästyslaki

Metsästyslain 38 b §:n 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi maininta tietojen luovuttamisesta teknisen käyttöyhteyden avulla. Momentin alussa on edelleen informatiivinen viittaus-säännös tietojen julkisuutta ja käsittelyä koskevaan

sääntelyyn. Valtiovarainministeriö toi esille jo lausuntovaiheessa, että tiedonhallintalaki täydentää niin julkisuuslakia kuin tietosuojasääntelyä. Tästä syystä tiedonhallintalaki tulisi sisällyttää informatiiviseen viittaussäännökseen, mikäli yleisesti tällainen viittaussäännös katsotaan metsästyslaissa tarpeelliseksi.